

یادداشت:
محمد مرندی
استاد دانشگاه

چرا با آمریکا نمی‌توان مذاکره کرد؟

در ماجرای تبادل زندانیان میان ایران و آمریکا که این روزها حرف و حدیث‌های جدیدی را ایجاد کرده است باید به چند نکته توجه داشت:
اول این‌که اصولا تبادل زندانیان میان ایران و آمریکا سابقه نداشته و جنبه سیاسی ندارد، اما با این حال معمولا در این‌گونه تبادل‌ها شایعات گوناگونی در محافل داخلی و خارجی صورت گرفته و البته بعد از مدتی فروکش می‌کند.
در ماجرای اخیر، واقعیت این است که یك نظامی سابق آمریکایی در کشور ما بازداشت و یك دانشمند ایرانی در خارج بازداشت شده بود. مقامات آمریکایی درباره شهروند ایرانی، اعتراف کردند که او بی‌گناه بوده است، اما در مورد نظامی آمریکایی گذشته از مستندات دستگاه‌های اطلاعاتی و امنیتی که علیه او وجود دارد صرف این‌که یك نظامی سابق آمریکایی در ایران حضور یافته، برای هر کسی سؤال برانگیز است.
از سوی دیگر درباره توییت ترامپ بعد از تبادل زندانیان مبنی بر ممکن بودن توافق با ایران باید با احتیاط بسیار برخورد کرد. چراکه بعد از شهادت سردار سلیمانی و جنایت جنگی علیه ایرانیان و تحرکات گوناگون این کشور علیه ایران در افغانستان و عراق، شرایط برای مذاکرات دوجانبه به‌هیچ‌وجه وجود ندارد. درهای مذاکره به روی آمریکا بسته شده است مگر این‌که تغییرات بنیادین در آمریکا در مورد ایران و منطقه صورت گیرد که در شرایط فعلی قابل تصور نیست.
البته مذاکره در چارچوب برجام که آمریکا در سال ۹۶ از آن خارج شده، بحث جداگانه‌ای است که مقامات عالیرتبه کشورمان شرایط این مذاکره را که البته آن نیز دوجانبه نبوده و در صورت تحقق شروط ایران صرفا در قالب ۵+۱ امکان‌پذیر است بیان کرده‌اند. بر اساس شروط ایران تا زمانی که دولت آمریکا به تعهدات برجامی خود بازنگردد و خسارات عدم پایبندی به تعهداتش را پرداخت نکند مذاکره امکان‌پذیر نیست و بنابراین در این زمینه ابتدا آمریکا باید گام‌های بزرگی را بردارد که بعید به نظر می‌رسد.
تنها راه نشستن آمریکا پای میز برجام، اجرای کامل تعهدات قبلی این کشور و پرداخت خسارات است که بجز خسارت مادی، خسارات معنوی از جمله شهادت سردار سلیمانی را هم شامل می‌شود که چگونگی پرداخت این خسارات هم بحث جداگانه‌ای را می‌طلبد.
در هر حال با توجه به شرایط موجود، ترامپ برای تغییر در مسیر حکمرانی خود جدی نیست و در همین راستا اغلب توییت‌های ترامپ برای مصرف داخلی و جلب رضایت هوادارانش است. وی در حال تلاش برای نشان دادن قدرت و توان خویش است و همین تبادلات بشردوستانه را به‌عنوان پیروزی خود در برابر هواداران سفیدپوست و صهیونیست‌های مسیحی خود ارائه می‌دهد، در حالی که در واقعیت همگان می‌دانیم که دولت آمریکا به‌طور کلی قابل اعتماد نیست و سخنان دولت فعلی این کشور نیز هیچ اعتباری ندارد.
بنابراین باید منتظر دولت بعدی آمریکا و اجرای تعهدات این کشور و پایبندی آنها باشیم و در آن زمان می‌توان در مورد آینده روابط دو کشور اظهار نظر کرد.
نکته دیگر این است که در هر حال دنیا در حال تغییر است و شکاف عمیقی بین آمریکا و دیگر کشورها در حال رخ دادن است و متحدان منطقه‌ای آمریکا در حال تضعیف شدن هستند که این موضوع فرصت‌های بالقوه زیادی برای ایران به‌وجود می‌آورد.
در نهایت بار دیگر باید تاکید کرد که در شرایط فعلی هیچ‌گونه مذاکره دوجانبه با آمریکا، محلی از اعراب نداشته و امکان‌پذیر نیست، زیرا ترامپ در دوره زمامداری خود نشان داده که یك جنایتکار عهدشکن است و از تمامی خطوط قرمز عبور کرده و طبیعتا مذاکره با چنین رژیمی، اشتباه و خطای محاسباتی است.

خبر

موافقت رئیس‌جمهور با استعفای رئیس بنیاد شهید

رئیس‌جمهور در نامه‌ای درخواست استعفای محمدعلی شهیدی، رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران را پذیرفت. شهیدی در نامه‌ای به رئیس‌جمهور نوشته بود همان‌گونه که استحضار دارید اخیراً به دلیل بیماری و به توصیه پزشکان نیازمند استراحت و پرهیز از کار سنگین می‌باشم.

ابلاغ بخشنامه رسیدگی منصفانه به جرایم سیاسی

بخشنامه رئیس قوه قضاییه در خصوص «لزوم اجرای عدالت و رسیدگی منصفانه به اتهامات مرتکبان جرایم سیاسی» به مراجع قضایی سراسر کشور ابلاغ شد. بر اساس این بخشنامه، دادگاه رسیدگی به جرایمی که مطابق قانون مذکور، سیاسی محسوب می‌شود، با حضور هیات منصفه و به صورت علنی برگزار می‌گردد. این بخشنامه افزوده است: تشخیص سیاسی بودن اتهام با دادسرا یا دادگاهی است که پرونده در آن مطرح است، دادسرا یا دادگاه مربوط در تشخیص سیاسی بودن اتهام، باید ماهیت جرم، انگیزه و قصد متهم از ارتکاب جرم را مدنظر قرار دهد. بخشنامه رئیس قوه قضاییه افزوده است: در جریان تحقیقات و رسیدگی در دادسرا در هر مرحله از آن و تا پایان جلسه اول دادرسی در دادگاه، متهم می‌تواند به غیرسیاسی بودن اتهام خود ایراد کند. مرجع رسیدگی‌کننده با صدور قرار در این مورد اظهار نظر می‌نماید. اعتراض به قرار صادره تابع مقررات آیین دادرسی است.

پس از تبادل اخیر زندانی میان ایران و آمریکا، دونالد ترامپ بار دیگر از علاقه خود به مذاکره میان ایران و آمریکا گفته است

با اینکه ترامپ در روزهای گذشته از مذاکره و توافق با ایران گفته اما اقدامات او در ۴ سال گذشته نشانه کذب بودن حرف‌های او است

تله مذاکره

فتاح غلامی
سیاسی

در روزهای گذشته تبادل دو زندانی در ایران و آمریکا بار دیگر رئیس جمهور آمریکا را برای مذاکره با ایران به طمع انداخته است.
دونالد ترامپ که از ابتدای ریاست‌جمهوری خود، توافق برجام را فاجعه‌بار دانسته بود همواره به دنبال توافقی جدید با ایران بود و این هدف را به عنوان پرونده‌ای ویژه در دستور کار قرار داد، اما تا الان که ماه‌های پایانی ریاست‌جمهوری چهار ساله خود را سپری می‌کند چیزی جز شکست در این پرونده نصیبش نشده است. ولی هر چند وقت یك بار، برخی اظهارنظرها از سوی رئیس جمهور آمریکا نشان می‌دهد همچنان از حربه مذاکره با ایران و استفاده از این برگ برنده در انتخابات آتی ناامید نشده است.

برخی اظهارنظرها از سوی رئیس جمهور آمریکا نشان می‌دهد همچنان از توافق با ایران و استفاده از این برگ برنده در انتخابات آتی ناامید نشده است

پس از تبادل مجید طاهری، پزشك ایرانی که در آمریکا زندانی بود با مایکل وایت، تفنگدار نیروی دریایی آمریکا، دونالد ترامپ در توییت‌هایی بار دیگر بحث مذاکره را پیش کشید.
او ابتدا در روز پنجشنبه، آزادی مایکل وایت را نشانه‌ای از امکان حصول توافق با ایران دانست و در توییتی نوشت: «از زمان روی کار آمدن من تاکنون بیش از ۴۰ گروگان و بازداشتی آمریکایی را به کشور بازگردانده‌ایم. متشکرم ایران. این نشان می‌دهد که می‌شود به توافق رسید.»
ترامپ روز جمعه هم در مطلبی دیگر برای آزادی وایت از ایران تشکر کرد و نوشت: «داشتن مایکل در خانه بسیار خوب است. همین الان رسید. خیلی هیجان‌انگیز است.»
او ادامه داد: «ممنون از ایران. تا بعد از انتخابات آمریکا برای توافق بزرگ صبر نکنید. من پیروز می‌شوم. الان به توافق بهتری می‌رسید.»
محمدجواد ظریف هم در واکنش نوشت: «ما به‌رغم تلاش‌های فرمانبرداران تو یك تبادل انسان‌دوستانه داشتیم. وقتی تو بر سر کار آمدی یك توافق وجود داشت. ایران و سایر طرف‌های برجام هرگز میز را ترک نکردند. مشاوران تو که بیشترشان الان اخراج شده‌اند، شرط‌بندی احمقانه‌ای کردند. به خودت بستگی دارد که چه زمانی بخواهی تصمیم بگیری اصلاحش کنی.»
علی شمخانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی نیز در همان ساعات اولیه، توهمات ترامپ درباره مذاکره را رد و تاکید کرد: «تبادل زندانیان، نتیجه مذاکره نبوده و هیچ مذاکره‌ای هم در آینده انجام نخواهد شد.»
وی در مطلبی نوشت: «اوضاع ترامپ، چه در تقابل‌های بین‌المللی، چه در افتضاح مدیریت کرونا و چه در آتش‌افروزی نژادپرستانه در داخل آمریکا به قدری خراب است که تیمش چاره‌ای جز تولید و نمایش موفقیت‌های ساختگی برای او ندارند.»

توضیحات وزارت اطلاعات

توضیحات مدیرکل ضدجاسوسی وزارت اطلاعات درباره دلایل آزادی نظامی آمریکایی، تصویر روشن‌تری از بی‌حاصل بودن توهمات ترامپ ارائه می‌کند.
این مقام اطلاعاتی دیروز در سخنانی گفت: «برخی سیاسیون آمریکایی در نظر داشتند از فوت مایکل وایت به دلیل بیماری مزمن حداکثر بهره‌برداری سیاسی را علیه جمهوری اسلامی ایران و در قالب یك بمب خبری به عمل آورند که با آزادی وی این فرصت رفتار غیرانسانی نیز از آنان سلب شد.»
وی اظهار کرد: «مایکل وایت یکی از نظامیان آمریکایی بود که دوسال قبل با پوشش توریست وارد کشور شد و قصد داشت برای تأمین فرصت جاسوسی با روش‌های فریبنده و ارتباط با اتباع ایرانی، پوشش حضور خود در کشور را به دست آورد که توسط ضدجاسوسی وزارت اطلاعات شناسایی و دستگیر شد؛ این درحالی است که همزمان با شکایت شاکی خصوصی نیز مواجه شد. در نهایت پس از گذشت حدود دو سال از محکومیت به دلیل تشدید بیماری و دلایل انسانی و طی فرآیند قضایی از کشور اخراج شد.»
مدیرکل ضدجاسوسی وزارت اطلاعات درخصوص پیام‌های پی‌درپی و سخنان تشکرآمیز ترامپ از ایران بابت آزادی وایت اظهار کرد: «ترامپ به‌شدت محتاج جلب حمایت افکار عمومی پس از استیصال و درماندگی در قضیه مدیریت بیماری کرونا و همچنین مدیریت اعتراضات علیه تبعیض و نژادپرستی است، لذا سعی دارد از هر موضوع بی‌ربط و کوچکی به عنوان بستر مذاکره با ایران بهره‌برداری حداکثری کند.»
اگرچه همانطور که مقامات کشورمان از جمله دبیر شورای عالی امنیت ملی و مدیر کل ضدجاسوسی وزارت اطلاعات گفته‌اند، برای تبادل اخیر زندانیان، مذاکره‌ای انجام نشده است اما فارغ از این‌گونه مواضع رسمی، نگاهی به اقدامات ترامپ علیه ایران نشان می‌دهد عملا هیچ‌جایی برای مذاکره میان دو کشور باقی نمانده است.
در این گزارش برخی از اقدامات آمریکا در دوره ریاست‌جمهوری ترامپ را مرور کرده‌ایم.

آخرین واکنش مقامات ایرانی

مکث

رئیس مجلس شورای اسلامی در واکنش به توییت رئیس‌جمهور آمریکا، آیه‌ای از سوره محمد(ص) درباره مقاومت و پیروزی در برابر کافران نوشت.
محمدباقر قالیباف با اشاره به آیه ۳۵ سوره مبارکه محمد(ص) نوشت: مبادا در مبارزه کوتاهی کنید و به کافران پیشنهاد سازش دهید. شما بالاترید چون خدا با شماست و مطمئن باشید نتیجه اعمالتان (مقاومت) را بی‌کم‌وکاست به شما می‌دهد.
محسن رضایی، دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام هم در مطلبی در صفحه شخصی خود در توییتر نوشت: ترامپ گفته است که اکنون بیایید با من مذاکره کنید. شما از باتلاق خودساخته هم که بیرون بیایید مذاکره با شما سم است. فعلا که در باتلاق هستید.

ترور حاج قاسم

آمریکایی‌ها در دی ماه سال گذشته، سردار حاج قاسم سلیمانی، فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را که به دعوت رسمی مقامات عراقی به این کشور سفر کرده بود در فرودگاه بغداد ترور کردند و به شهادت رساندند. پیش از این نیز آمریکایی‌ها تلاش بسیاری برای از سر راه برداشتن حاج قاسم کرده بودند. آنها از سال ۲۰۱۲ که گروه‌های تروریستی را در منطقه ایجاد کردند و قصد سرنگونی حکومت بشار اسد در سوریه را داشتند، همواره سردار سلیمانی را سد محکمی در برابر خود می‌دیدند و بارها در اقدامات تروریستی مختلف تلاش کردند سردار سلیمانی را برای رسیدن به خواسته‌هایشان از سر راه بردارند، اما نتوانستند به چنین هدفی برسند.
سردار سلیمانی نه تنها به لحاظ نظامی از مهم‌ترین چهره‌های تاثیرگذار در مبارزه با داعش بود، بلکه براساس نظرسنجی‌ها محبوب‌ترین شخصیت در ایران محسوب می‌شد؛ محبوبیتی که به‌خوبی در عزاداری میلیونی مردم ایران به مناسبت شهادت وی روشن بود. اقدام آمریکا در شهادت سردار سلیمانی با واکنش‌های بسیاری در داخل و جامعه جهانی مواجه شد. در داخل کشور، همگان این اقدام آمریکا را عبور از خط قرمز عنوان کرده، هرگونه مذاکره با آمریکا را خیانت آشکار به خون این شهید و منافع ملی کشور و ملت‌های منطقه تلقی کردند. کنشگران سیاسی در ایران همواره تاکید دارند که نمی‌توان با قاتل شهید سلیمانی مذاکره داشت.

خروج از برجام

دونالد ترامپ، رئیس جمهور آمریکا در اردیبهشت ۹۷ در حالی که برجام را یکی از بدترین توافقات تاریخ می‌دانست از آن خارج شد و راهبرد فشار حداکثری برای تسلیم کردن ملت ایران را در پیش گرفت. خروج آمریکا از برجام قطعا با اهدافی از جمله نابودی برجام و فشار بر جمهوری اسلامی ایران به منظور عقب‌نشینی از مواضع منطقه‌ای و هسته‌ای کشورمان صورت گرفت.

حمایت از آشوب در ایران

مقامات آمریکایی همواره و در دوره‌های مختلف از هرگونه اغتشاش و آشوب در ایران که می‌تواند به اهداف آنها کمک کند حمایت کرده‌اند اما تفاوت دونالد ترامپ با روسای جمهور پیشین خود این است که به صورت آشکار این کار را انجام می‌دهد.
یکی از این مقاطع که ترامپ به حمایت آشکار از آشوب‌طلبان پرداخت حوادث سال گذشته پس از ماجرای گرانی بنزین بود.
او در این حوادث، اغتشاشگران را شجاع توصیف کرد و به حمایت از آنها پرداخت. ترامپ در ناآرامی‌های دی‌ماه سال ۹۶ هم حمایت خود را از مخالفان نظام ابراز کرد.

توهین‌های ترامپ به مردم ایران

تروریست خواندن مردم ایران

رئیس‌جمهور آمریکا که بارها در اظهارنظرهایی تلاش کرده میان مردم ایران و حاکمیت جمهوری اسلامی ایران، فاصله انداخته و این‌گونه القا کند که مدافع مردم ایران است بارها مستقیما ملت ایران را هدف توهین‌های خود قرار داده و در چندین مورد، مردم ایران را ملتی تروریست خوانده است. رئیس‌جمهور آمریکا همچنین پس از آشوب‌های دی‌ماه ۹۶ نیز در یک توییت مداخله‌جویانه درباره مسائل داخلی ایران، در توهینی آشکار، ملت ایران را «گرسنه» خطاب کرد.

استفاده از واژه جعلی برای خلیج‌فارس

استفاده از واژه جعلی برای خلیج‌فارس از سوی ترامپ را می‌توان از یک نظر اقدامی عجیب از طرف او دانست و از نگاه دیگر از این اقدام به عنوان توهینی بزرگ علیه ملت ایران یاد کرد. سال ۹۶ بود که دونالد ترامپ در جریان سخنرانی خود درباره توافق هسته‌ای ایران، در زمان انتقاد از رویکردهای منطقه‌ای ایران، تهران را به ناآرام‌کردن آنچه «خلیج‌عربی» نامید متهم کرد. استفاده ترامپ از واژه «عربی» به‌جای فارس، موج گسترده‌ای از اعتراض‌ها را در میان شهروندان ایرانی برانگیخت. از حسن روحانی، رئیس‌جمهوری ایران گرفته تا کاربران فارسی‌زبان پرشمار شبکه‌های اجتماعی از «نادانی» و ضعف دانش «جغرافیا»ی رئیس‌جمهوری آمریکا انتقاد کردند.

تحریم‌های حداکثری

تحریم‌ها علیه ایران اگرچه از ابتدای انقلاب اسلامی وجود داشته اما از ابتدای ریاست‌جمهوری ترامپ، تقریبا هیچ تحریمی وجود نداشته که قابلیت اجرا داشته باشد و آمریکا از اعمال آن صرف‌نظر کرده باشد. به طور کلی تحریم‌های آمریکا علیه ایران را می‌توان در این حوزه‌ها تقسیم‌بندی کرد:

تحریم‌های علمی

تحریم‌های پزشکی حتی در زمان شیوع کرونا: برابر با قانون ایالات متحده آمریکا فروش تجهیزات پزشکی و آزمایشگاهی از موارد تحریم نیست اما با این وصف، از زمان روی کار آمدن ترامپ قوانین سختگیرانه‌ای برای فروش این تجهیزات به کشورمان اعمال شده و برای صدور برخی از این کالاها دفتر کنترل سرمایه‌های خارجی دولت آمریکا باید مجوز بدهد. این در حالی است که همیشه بهانه لازم برای مجوز ندادن به این کالاها برای صادر نشدن به ایران وجود دارد. این رویه حتی در زمانی که ایران مثل سایر کشورها درگیر مقابله با بیماری کرونا بود نیز اعمال شد و با آن‌که مقامات آمریکایی مدعی بودند تحریم‌های پزشکی و دارویی علیه کشورمان اعمال نخواهد شد با این وصف، هیچ اقدامی برای صدور تجهیزات و اقلام پزشکی از سوی آمریکا صورت نگرفت و همواره با مانع‌تراشی و باج‌خواهی روند صادر کردن این کالاها را با مشکل مواجه کردند.
دانشگاه‌ها: تحریم‌های آمریکا حتی برخی از دانشگاه‌های ایرانی را نیز در برگرفت. در سال ۹۷ منصور غلامی وزیر علوم و تحقیقات ایران گفت هر دانشگاه ایرانی که در زمینه فیزیک هسته‌ای فعالیت می‌کند در فهرست تحریم‌های بین‌المللی قرار گرفته است. از این رو دانشگاه صنعتی شریف و دانشگاه شهید بهشتی به بهانه فعالیت در این عرصه تحریم شدند.
رایانه: با این که برابر با قوانین تجارت جهانی ابررایانه‌های قوی‌تر از ۱۹۰ میلیارد عمل در ثانیه به عنوان کالایی راهبردی به شمار می‌رود، اما به این بهانه که این رایانه ممکن است امکان استفاده در محاسبات شبیه‌سازی هسته‌ای را داشته باشند فروش آن به ایران شامل تحریم قرار گرفته است.
فیلترینگ آی‌پی‌های ایرانی: از دیگر موارد تحریم علیه ایران همراهی برخی شرکت‌های نرم افزاری است. علاوه بر این گوگل و مایکروسافت و اوراکل نیز برخی خدمات خود را نسبت به ساکنان کشور ایران بسته‌اند و به طور کلی تحریم خدمات هاستینگ و دامین برای کسانی که ساکن ایران باشند از جمله دیگر موارد تحریم است.

تحریم نهادهای ایرانی از جمله سپاه

در مقاطع مختلف در آمریکا بحث‌هایی درباره تحریم سپاه پاسداران انقلاب اسلامی صورت گرفت اما هیچ‌یک از روسای جمهوری آمریکا دست به این خطای محاسباتی نزدند تا این‌که ایالات متحده آمریکا در هشتم آوریل ۲۰۱۹ سپاه پاسداران ایران را در لیست گروه‌های تروریستی قرار داد. این نخستین‌بار بود که ایالات متحده واحد نظامی یک دولت را به‌عنوان گروه تروریستی شناخته است. دونالد ترامپ این اقدام را تنها بخشی از «کمپین فشار حداکثری بر جمهوری اسلامی» خواند. همچنین خزانه‌داری آمریکا ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران را نیز به فهرست تحریم‌ها اضافه کرده است. به دنبال این اقدام، مردم ایران در فضای مجازی با ایجاد هشتگ‌هایی به انتقاد از آمریکا و حمایت از سپاه پاسداران پرداختند. چهره‌های سیاسی با گرایش‌های مختلف نیز در موضع‌گیری‌های مختلف از سپاه پاسداران حمایت کردند.

تحریم شخصیت‌ها

ایالات متحده آمریکا در کنار تحریم‌ها علیه نهادها و مراکز علمی، برخی از چهره‌ها و مقامات سیاسی، قضایی و تقنینی کشور را نیز در فهرست تحریم‌های خود قرار داده است. مهم‌ترین شخصیت در این فهرست رهبر انقلاب است که دونالد ترامپ در سوم تیر ۹۸ نام ایشان را در فهرست تحریم‌ها قرار داد. این اقدام بی‌سابقه در حالی صورت گرفت که به‌طور معمول دولت‌ها از تحریم مقامات سیاسی سایر کشورها خودداری می‌کنند. علاوه بر این در یک اقدام بی‌سابقه دیگر وزارت خزانه‌داری آمریکا محمدجواد ظریف، وزیر خارجه ایران را تحریم کرد. اقدامی که نشان‌دهنده اوج تناقض‌ها در مواضع مقامات آمریکایی بود که همواره بر تمایل خود برای مذاکره با ایران تاکید می‌کنند.

تحریم‌های اقتصادی

بانک‌ها و موسسات مالی از دیگر موارد تحریمی هستند که در لیست وزارت خزانه‌داری آمریکا قرار دارند. در این لیست ۵۰ بانک و زیرمجموعه‌های آنها تحریم شده‌اند. در حالی که این تحریم‌ها به طور کلی در عرصه اقتصاد و معیشت مردم ایران تاثیر بسزایی دارد و باعث کمبودها و تنگناهایی در حوزه زندگی اجتماعی مردم شده است. تلاطم بازار، نوسان قیمت ارز و طلا و ... از جمله تبعات چنین تحریم‌هایی بوده است.